

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNDE GÖRÜLEN İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR VE ÖĞRETMENLERİN ÖNLEMELİK İÇİN İZLEDİĞİ YAKLAŞIMLAR*

Birol YİĞİT**

Özet

Öğretmen etkililiğine ilişkin yapılan araştırmalar, öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin, öğretimin başarısını belirlemede birincil öneme sahip olduğunu göstermektedir. Sınıf düzeninin sağlanabilmesi için sınıf içerisinde görülen istenmeyen davranışların tanımlanması ve sıklığının saptanması önemlidir. Araştırma Türkiye’de ilköğretim okullarında, öğrencilerde sık olarak görülen istenmeyen davranışların neler olduğunu ve öğretmenlerin önlemek için, hangi yaklaşımları kullandığını, ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci davranışları, sınıf disiplini, öğretmen yaklaşımları

Abstract

Misbehavior of Elementary Students and Teachers’ Approaches to Prevent Them

Studies regarding teacher’s efficacy have shown that teacher’s classroom management skills are the most important factors to determine the success of teaching. It is necessary to define the discipline problems existing in the classroom and to determine how often it occurs in order to have a well-organized classroom.

This study has been carried out to find out the types of the discipline problems in Turkish primary schools and the types of approaches to prevent those of problems.

Key Words: Student’s behaviours, classroom discipline, teacher’s approaches.

* Araştırma, Trakya Üniversitesi Araştırma Fonu (TÜAF) Tarafından Desteklenmiştir

** Yrd.Doç.Dr.; Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

Toplumsal ve ekonomik değişmelerin, insan davranışı üzerinde önemli etkileri olduğu bilinmektedir. Bu değişimlere koşut olarak öğretmen ve öğrenci davranışlarının da geçmişe oranla değişmesi kaçınılmaz olmaktadır. Dünyada kayda değer bir geçmişi olmakla birlikte, özellikle ülkemizde son yıllarda gelişmeye ve üzerinde araştırmalar yapılmaya başlanan "sınıf yönetimi" alanı sınıf içerisinde öğrenci davranışını yönlendirebilmek için yeni araştırmalara gereksinim duymaktadır. Sosyal bilimler gerek içeriği gerekse yapısı bakımından soyut kavram ve tanımları daha fazla barındırmaktadır. Kavramların netleştirilmesi ve var olanın ortaya konulması bu nedenle daha da önemli olmaktadır.

Sınıf ortamı, öğrencinin yaşamında aile ortamından sonra gelen ikinci önemli ilişkiler sistemidir. Öğrenciler; paylaşmayı, yardımlaşmayı, düzen ve disiplini, itaat etmeyi, gerektiğinde haklarını savunmayı kısaca toplumsal yaşamın temelini oluşturan birçok davranışı bu ortamda öğrenirler.

Toplu yaşamın sürdürülmesi düzenli olmaktan, düzenli olmanın yolu ise davranışları belli kurallara bağlamaktan geçmektedir. Sınıf kuralları, öğrencinin davranışlarına yön vermek amacıyla, önceden belirlenmiş ilkelerden oluşur. Sınıfın kendisine özgü, karmaşık yapısı ile ilişkilerin biçimi sınıf içerisinde çeşitli kuralları koymayı ve uygulamayı kaçınılmaz kılmaktadır (Saritaş: 2000). Öğretmenlerin öğrenme ve öğretme etkinliklerindeki başarıları sınıf yönetimi ve disiplinindeki başarıları ile koşuttur. Yapılan araştırmalar, özellikle yeni öğretmenlerin başarısızlıklarının en önemli nedeninin sınıf yönetiminde yetersiz olmalarından kaynaklandığını göstermektedir (Tucker:1984).

Öğrenme ve öğretme etkinliklerinin yapılandırılmasında, sınıf ortamında etkili bir şekilde uygulanmasında ve başarılı ürünler elde edilmesinde önemli bir role sahip öğretmenlerin bu rollerini etkin bir şekilde sergilemesine katkıda bulunan pek çok etmen vardır. Öğretmenin mezun olduğu okul, bilişsel yeterlikleri, dünya görüşü ve sınıf ortamındaki genel tutumu bu rollerin başlıcalarıdır (Pehlivan: 1995). İstenmeyen davranışların neler olduğunun sağlıklı bir şekilde tanımlanması, bu davranışların değiştirilmesi açısından belirleyici bir öneme sahip olmakla birlikte bu tür davranışların sınırlarının çizilmesi de oldukça zordur.

Çünkü davranışların istenen ya da istenmeyen nitelikte olmasını belirleyen etmenler; içinde bulunulan duruma, koşullara, mekana v.b birçok değişkene bağlıdır. Ayrıca istenmeyen davranışlar, öğrencilerin yaş, cinsiyet ve bir dizi psikolojik özellikler açısından da farklılık gösterir (Aydın, 1998). Öğretim aracılığı ile, davranış kazandırma işlevini üstlenen öğretmenlerin toplumsal bütünlüğün ve sürekliliğin sağlanması açısından ortak

değerlere sahip olması, öğrenci davranışlarına ortak yada benzer tepkiler göstermesi öğrencilerin kişilik gelişimleri açısından da büyük önem taşımaktadır. Bu durumda konuya iki boyutlu yaklaşım zorunlu olmaktadır. Bunlardan birincisi, öğrenci davranışlarının niteliği, ikincisi ise öğretmenlerin yaklaşımlarıdır.

Öğretmenlerin etkili davranış yönetimi için, demokratik bir sınıf ortamının yaratması gerekmektedir. Öğretmenin tutumunun olumsuz olması durumunda ise öğretmene karşı geliştirilen olumsuz duyguların zamanla, derslere ve okula karşı geliştirilmesi de kaçınılmaz olmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin çok sert yada gevşek disiplin anlayışından uzak, özgürlük ve otoriteye dayalı yapıcı bir disiplin anlayışına sahip olması beklenmektedir. (Sünbül: 1997). Başarılı bir öğretim için, öğretmenin sınıf yönetimi biçimi önemli bir faktördür (Büyükkaragöz, 1994; Başar, 1997; Gordon, 1997; Celep, 2000).

Asli görevi öğretim olan öğretmenin, öğretimden daha fazla disiplin sorunu ile uğraşması önemli bir sorundur. Sorunu gidermek için kullanılacak yöntemler zaman kaybına neden olabileceği gibi, öğrenciyi kaybetmemize de neden olabilir. Sınıfta öğrenme etkinliklerinde düzeni koruma ihtiyacı duyan öğretmenlerin sınıf yönetimindeki rolü çok önemlidir.

Araştırmamızın Amacı

Ülkemizde ilköğretim düzeyinde;

- Öğrencilerde en sık görülen, istenmeyen davranışlar nelerdir?
- Öğretmenler bu davranışları önlemek için hangi tutum ve yöntemleri izlemektedir? sorularını yanıtlamaktır.

Araştırma Yöntemi

Araştırmamızın temel verileri, anket yöntemi ile toplanmıştır. Bu amaçla hazırlanan anket. Öğretmen davranışları ile kullandıkları yaklaşımların Türkiye'deki bölgeler arasında farklılıklar gösterebileceği sayıltısından hareketle ve daha güvenilir sonuçlar elde etmek amacıyla değişik bölgelerde uygulanmıştır. Edirne'de 450, Manisa'da 250, Adıyaman'da 150 ve Mardin'de 150 olmak üzere toplam 1000 öğretmene anket ulaştırılmıştır. Anketin uygulanmasında Edirne'de İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerden, Manisa ilinde Rehberlik Araştırma Merkezi ve İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerden, Mardin ve Adıyaman illerinde ise İlköğretim müfettişlerinden yararlanılmıştır. Toplam 120 anketin geri dönüşü sağlanamamış ya da değerlendirme dışı bırakılmıştır. Değerlendirilmeye alınan ve anket uygulanan öğretmenlerin 513'ü erkek 387'si ise bayan öğretmendir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması

istatistiksel (SPSS) programı ile yapılmış. Anket sonuçları ile elde edilen veriler frekans ve yüzde hesapları ile değerlendirilmiş, verileri daha anlaşılır hale getirmek için istenmeyen davranışların görülme oranları tablolarla gösterilmiştir.

Araştırmanın Önemi

Araştırma ile elde edilen veriler, öğrencilerimizin sınıf ortamında hangi davranışları daha sık gösterdiği, bu davranışları önlemek için öğretmenlerimizin sınıf disiplini açısından hangi yöntemlere daha fazla başvurduğunu ortaya koyacaktır. Araştırma mevcut durumun saptanmasına yöneliktir. Bu nedenle öğretmenlerin kullandığı yöntem ve yaklaşımlar doğru ya da yanlış olarak tartışılmamıştır. İzlenen yöntemlerin yaygınlığı ve doğru yada yanlış olarak değerlendirilmesi ise, bundan sonra yapılacak araştırmalara ışık tutacak niteliktedir. Öğretmen yetiştirme çabalarımızın doğru bir şekilde yönlendirilebilmesi için bu tür araştırmalarla elde edilecek verilere gereksinimimiz vardır.

Öğrencilerde Görülen İstenmeyen Davranışların Açılımı

Açıklama, neden sonuç ilişkisini betimlemedir. Kişilerin davranışlarının nedenlerine ilişkin bilimsel olduğu belirtilen açıklamaların tümü betimseldir (Özyürek: 2001). Bu nedenle bireylerin davranışlarını tam olarak açıklamak olanaklı olmadığı için yaygın betimlemelerin kullanılması doğaldır. Öğrencilerde görülen ve öğretmen tarafından istenmeyen davranışlar olarak nitelendirilebilecek davranışlar, bireysel davranışlar, öğrencinin arkadaşları ile ilişkisi ve öğrencinin öğretmeni ile ilişkisi adı altında üç başlıkta incelenebilir. Aşağıdaki açıklamalarda bu davranışlardan ne anlaşıldığı açıklanmıştır.

A-Bireysel Davranışlar

1-Derse Hazırlıksız Gelmek: Öğretimin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi açısından, öğretmenlerin en fazla üzerinde durduğu ve dikkat ettiği davranışlardan birisidir. Sınıf içi etkinliklere ayrılan zamanın çok kısıtlı olduğu düşünülürse, öğretmenin sınıfta aktaracağı konuya öğrencinin önceden hazırlanarak girmesinin önemi ortaya çıkar. Derse hazırlıklı olarak gelmek iki boyutta düşünülebilir. Birincisi, öğrencinin zihnen hazırlıklı olması, ikincisi ise fiziki (ders kitabı, defteri, kullanılacak materyal) açıdan öğrenmeye hazır olmasıdır.

2-Dersle İlgilenmemek: Öğrencinin, derste aktarılan konuyu tam olarak algılaması, onun zihinsel ve bedensel olarak dikkatini öğretmene ve derse yoğunlaştırması ile olanaklıdır. Öğrencinin derste ders dışı konularla ilgilenmesi ya da dersle ilgileniyor görünüp, dikkatini başka konulara yoğunlaştırması verimini büyük oranda düşürür.

3-Derste Söz Almadan Konuşmak:

Öğrenme süreci, düzen ve disiplini gerektirir. Sınıfta düzenin sağlanamadığı durumlarda, sağlıklı bir öğrenmeden söz edilemez. Sınıfta düzeni ve dersin akışını bozan en önemli davranışlardan birisi, öğrencinin kurallara uymadan konuşmaya başlaması, öğretmenin söz hakkı vermeden konuşma aralarına girmesi ve konuşan başka öğrencilerin sözünü kesmesi olarak betimlenebilir.

4-Derste Başka Derslere Çalışmak:

Ödevlerini zamanında yapmayan, sınavlarına çalışması gereken zamanlarda çalışmayan ya da o andaki ders ve konu ilgisini çekmediği için sıkılan öğrencilerin başvurduğu bir davranış şeklidir. Bu tür davranış bazen öğretmenlerden gizlenerek bazen de açık bir şekilde yapılmaktadır.

5-Derse Geç Gelmek: Eğitim ve öğretim etkinliklerinin belli bir düzen gerektirmesi nedeniyle, derslerin, ders aralarının yemek ve dinlenme aralarının zaman ve süreleri önceden belirlenir ve öğrencilere duyurulur. Ancak bazı öğrencilerin bu zamanlamaya dikkat etmedikleri görülmektedir. Zamana dikkat etmeme davranışının önlenmediği durumlarda bu davranış alışkanlık haline geldiği görülmektedir.

6-Gerçek Olmayan Konuşmalar: Başkalarını aldatmak amacıyla bilerek söylenen gerçek dışı konuşmaları "yalan" olarak isimlendiririz. Eğitim ve öğretim etkinlikleri içinde zaman zaman öğrencilerin; öğretmenlerine, arkadaşlarına, ailelerine ya da diğer kişilere yalan söylediği görülür. "Okula gitmek için evden çıkıp, bütün gününü okul dışı mekanlarda geçirip, bugün okulda çok yoruldum" demesi gibi.

7-Başarısızlıkları İçin Sürekli Mazeret İleri Sürmek: Başarısız olduğunu kabullenemeyen ya da gerek öğretmen gerekse arkadaşlarına karşı küçük düşmek istemeyen öğrencilerin başarısızlıkları için sürekli birtakım nedenler ileri sürmesidir. Öğrencinin bu davranışı bir tür savunma mekanizması olarak görülebilir. Öğrenci kendince mantıklı bazı mazeretler öne sürerek başarısızlığını haklı gösterme eğilimindedir.

8-Sınıfta Gereksiz Konuşmak: Bazı öğrencilerin zaman zaman derslerde gereksiz konuşmalarına rastlanır. Bu konuşmaların çoğunlukla dersle ilgisi yoktur ve öğretmenlerden söz hakkı istenilmeden yapılmaktadır. Sınıfta gereksiz konuşmalar yapan öğrencilerin kendilerince birtakım amaçları vardır. Öğretmenin ve arkadaşlarının ilgisini çekmek, öğretmen otoritesine karşı gelmek, arkadaşlarınca takdir edilmek bu tür davranışlardan bazılarıdır.

9- Nezaket Kurallarına Uymamak: Toplumun düzeni için her bireyin uymakla yükümlü olduğu nezaket kuralları vardır. Bu kurallar yazısız ancak her bireyden beklenen davranışlardır. Uyulmadığı durumlarda toplum dışına itilme, saygı görmeme, değer verilmeme gibi sosyal yaptırımları vardır. Eğitim sisteminde de bu kurallara uyulması

her öğrenciden beklenir. Arkadaşlarıyla selamlaşmayan, onlara saygı göstermeyen, argo konuşan öğrenciyi kimse onaylamaz.

10- Sıraları yazıp çizmek: Öğrencilerin okulda dikkat etmeleri gereken konulardan biri de okuldaki eşyalara kullanırken dikkat etmek ve onlara zarar vermemektir. Oysa özellikle ilköğretimin ikinci kademesinde ve lisede okuyan öğrencilerin sıraları yazıp-çizdikleri, zarar verdikleri bilinmektedir. Bu eylemin altında yatan nedenlerden bazıları; otoriteye karşı gelme, kopya çekme, karşı cinse olan ilgisini belli etme şeklinde olabilmektedir.

11- Argo konuşmak: Günümüzde kitle iletişim araçlarının yaygınlığı ve yaşanan çevrenin özelliğine paralel olarak hemen her yaşta görülen argo konuşmalar, hiçbir yaşta hoş karşılanmaz bu durum özellikle dil gelişiminin yoğun olarak yaşandığı ilköğretim çağındaki çocuklarda önemli bir sorun oluşturur.

12- Kişisel temizliğine dikkat etmemek: Çocuğun kişisel temizlik anlayışı, özellikle yaşamının ilk yıllarında ailesinden aldığı eğitimle şekillenir. Temiz olmayan ortamlar çocukların, toplu yaşanan yerlerde salgın ve bulaşıcı hastalıklara, yakalanma riskini arttırdığı için son derece tehlikelidir. İlerleyen yıllarda da aynı sorunlar devam etmekle birlikte; gruptan dışlanma, değer verilmeme, arkadaşlarınca sevilme, sosyal faaliyetlere alınmama gibi sonuçları da doğuracağından sağlık sorunlarının yanında ruhsal sorunlara da neden olabilmektedir.

13- Kılık kıyafetine özen göstermemek: Kılık kıyafet ve giyim tarzı bir taraftan ekonomik koşullara, diğer taraftan çocuğun ailesinin düzen anlayışına bağlı olmakla birlikte, burada asıl önemli olan öğrencinin temiz ve tertipli giyinip giyinmediğidir.

14- Okul Dışı İstenmeyen Alışkanlıkları Sınıfa Yansıtmak: Aile, çevre ve okul üçgeni içerisinde davranış kazanan öğrencinin, formal denetim dışında kalan yaşadığı çevrede biçimsel olarak istenmeyen davranışlar kazanması kaçınılmazdır. Bu tür davranışların okula taşınması ve okul ortamında da sürdürülme isteği öğrencilerde görülen davranışlar arasında sayılabilir.

B-Arkadaşları İle İlişkiler

1- Arkadaşlarının Başarısını Kıskanmak: Kıskançlık insanın temel duygularından birisidir. Çocukta kıskançlık duygusunun ortaya çıkmasının temel nedeni, birşeyin bütünüyle kendisinin olmasını istemesi ve üstünlük duygusudur. Üstünlük ve kıskançlık duyguları özellikle kendisini kanıtlamaya çalışan çocuk ve gençlerde yaygın bir biçimde görülmektedir.

2- Arkadaşlarını Öğretmenine Şikayet Etmek: Özellikle, ilköğretim birinci kademe

öğrencileri arasında yaygın olarak görülen davranışlardan olduğu bilinmektedir. Öğrencinin arkadaşlarını sürekli şikayet etmesindeki temel neden, kendisine yöneltilen herhangi bir hareketin kişiliğine bir saldırı olarak algılaması ve bu saldırı karşısında çaresizlik duygusuna kapılarak öğretmenine sığınmasıdır. Diğer taraftan öğretmenin dikkatini çekmek ve gözüne girmek ya da diğer öğrencileri öğretmenin gözünde küçük düşürmek amacıyla bu tür davranışa başvuran öğrenciler vardır.

3- Arkadaşlarına İsim Takmak: Öğretim sürecinin hemen her kademesinde rastlanan bir davranıştır. Genellikle bir öğrencinin belirgin bir özelliğinden hareket ederek, o kişiye ismi ile hitap etmek yerine yakıştırılan bir lakapla seslenmek isim takanları eğlendirirken, genellikle lakap takılan kişileri incitmektedir.

4- Arkadaşlarını Küçük Görmek: Bazı öğrenciler kendilerinde olan ancak diğer arkadaşlarında olmayan özellikleri fark ettiklerinde, arkadaşlarını küçümseyici bir tavır içerisine girebilmektedir. Varlıklı bir öğrencinin daha az varlıklı, başarılı bir öğrencinin başarısız olanı küçük görmesi bu davranış grubundadır.

5- Derste Diğer Arkadaşlarını Rahatsız Etmek: Özellikle, ilköğretim çağındaki çocukların, çağlarının özellikleri nedeniyle dikkat sürelerinin çok az olduğu ve dikkatlerinin çabuk dağıldığı bilinmektedir. Derste dikkati dağılan çocukların genellikle ilk yaptığı davranış; çevresinde bulunan diğer arkadaşlarının da dikkatini dağıtmaktır. Bu eğilimdeki öğrenciler, çevresindeki arkadaşları derse katılmak isteseler bile, çeşitli davranışlarla onları engellemektedirler.

6- Aşırı Derecede El Şakası Yapmak: Yaşın verdiği dinamizm ve canlılık, öğrencileri bu enerjilerini boşaltma yoluna itmektir. El şakası yapmak belli bir düzeye kadar normal karşılanmakla birlikte, şakanın şekilde tehlikeli boyutlarda yapılması genellikle çok olumsuz ve beklenmeyen sonuçlara yol açabilmektedir.

7-Başkalarının Eşyalarını İzinsiz Almak: Öğrencilerin kendisinin olmayan bir eşyayı, sahibinden izinsiz olarak alma davranışdır. Okullarda üzerinde önemle durulması gereken bir davranıştır. Bu davranışın altında birçok neden vardır.

8-Arkadaşları İle Sağlıklı İletişim Kuramamak: Çocuğun çevresindeki kişilerle ilişkisi hem sınırlı hem de bozursa, iletişim sorunları yaşadığı söylenebilir. Bu tip çocuklar çevrede olup bitenlere ilgisiz ve umursamaz davranır. Tepkileri önceden kestirilemez. Konuşmalarından oyunlarına, davranışlarından alışkanlıklarına kadar her alanda yabancılık göze çarpar.

C-Öğretmenle İlişkiler

1-Verilen Görevi Yapmamak: Öğretmenin sınıf içi etkinliklerle ilgili verdiği görevlerin öğrenci tarafından yerine getirilmemesidir. Bu olumsuz davranışın öğrenciden veya öğretmenden kaynaklanan birçok nedeni olabilir.

2-Verilen Ev Ödevini Yapmamak: Öğretmenin sınıf içi etkinliklerinin dışında, öğrencinin okul dışı zamanlarında yerine getirmesini istediği alıştırma ve hazırlık türündeki görevlerdir. Ev ödevi öğretimin bir parçası olup, yerine getirilmemesi öğrencinin başarısız olmasına neden olabileceği gibi, öğretmenin öğrenciye olan sevgi ve saygısını azaltacaktır.

3- Öğretmenine Karşı Gelmek: Bazı öğrenciler özellikle de başarısız oldukları ya da olumsuz duygular geliştirdikleri derslerin öğretmenlerine karşı olumsuz gizli duygular geliştirebilirler. Geliştirilen ve bastırılan bu duygular bazı zamanlarda açık davranışlar haline gelebilmektedir.

4-Öğretmenin Ailesine Şikayet Etmek: Öğrenciler, herhangi bir yönünü beğenmedikleri öğretmenlerini, ailelerine şikayet ederek kendi haklılıklarını kanıtlamak ve ileride karşılaşabilecekleri zor durumlardan kurtulmak için zemin hazırlamaya çalışır. Öğrencilerin zaman zaman da öğretmenlerinin olumsuz yanlarını diğer öğretmenlere anlatmak suretiyle, öğretmeni kötülemek, küçük düşürmek ve statüsünü sarsmak gibi girişimlerde bulundukları görülmektedir.

5-Sınıfta Oturma Biçimine Dikkat Etmemek: Özellikle ilköğretimin ilk yıllarında öğrenciler belli bir düzene alışık olmadıkları için, oturma biçimlerine dikkat etmezler. Ancak ilk yıllarda bu tür oturma biçiminde art niyet aranmaz. Ancak ilerleyen yıllarda, sıranın üzerine ayaklarını uzatan, sıra ve masaya yatan, sıra yerine duvara yaslanan öğrencinin, öğretmene seni dinlemiyorum, dersin ve anlattıkların benim için önemli değil, beni burada zorla tutuyorsun mesajı verdiği genel olarak algılanan bir davranış biçimidir.

6-Öğretmeni İle Sağlıklı İletişim Kuramamak: Bazı öğrencilerin, öğretmeni ile aralarında hiçbir olumsuz koşul olmamasına rağmen, öğretmenleri ile sağlıklı bir iletişim kuramadıkları görülür. Bu öğrenciler öğretmenlerine yaklaşamayan, özel zamanlarını onlarla paylaşamayan, kişisel yada eğitsel sorunları için yardım istemeyen öğrencilerdir. İletişimin sağlıklı olmaması öğrenciyi sınıf içi veya dışı etkinliklerde başarısızlığa götüren en önemli etkenlerden birisidir.

BULGULAR VE YORUM

Üç bölümden (Bireysel davranışlar, arkadaşları ile ilişkiler ve öğretmenleri ile ilişkiler) oluşan ankete verilen yanıtların değerlendirilmesi sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

A-Bireysel Davranışlar

Bireysel davranışlar kapsamında incelenen öğrenci davranışlarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

TABLO1: Öğrencilerde görülen istenmeyen bireysel davranışlar ve oranları

İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR (Bireysel Davranışlar)	DAVRANIŞLARIN GÖRÜLME ORANLARI									
	Çok az		Az		Orta		Sık		Çok sık	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Derse hazırlıksız gelmek	18	2	63	7	126	14	234	26	459	51
Derslerle ilgilenmemek	99	11	207	23	333	37	189	21	72	8
Derste söz almadan konuşmak	-	-	18	2	27	3	135	15	720	80
Derste başka derslere çalışmak	819	91	63	7	18	2	-	-	-	-
Derse geç gelmek	666	74	135	15	81	9	18	2	-	-
Gerçek olmayan konuşma	630	70	180	20	63	7	27	3	-	-
Başarısızlık için sürekli mazeret	162	18	198	22	180	20	189	21	171	19
Sınıfta gereksiz konuşma	81	9	54	6	369	41	333	37	63	7
Nezakat kurallarına uymama	153	17	207	23	171	19	189	21	180	20
Sıraları yazıp çizme	216	24	54	6	477	53	117	13	36	4
Argo konuşma	153	17	252	28	288	32	126	14	81	9
Kişisel temizliğine dikkat etmeme	99	11	153	17	342	38	207	23	99	11
Kılık kıyafetine dikkat etmeme	234	26	153	17	270	30	126	14	117	13
Okul dışı ist. dav. sınıfta yansıma	126	14	252	28	387	43	99	11	36	4

Bireysel davranışlar kapsamında incelenen öğrenci davranışları arasında, derste söz almadan konuşmak ve derse hazırlıksız gelmek öğretmenlerin sık ve çok sık rastladıkları davranışlar arasında bulunmuştur. Bu davranışları sırasıyla nezaket kurallarına uymama ve başarısızlıkları için sürekli mazeret ileri sürme davranışları izlemektedir. (Tablo 1) Bireysel davranışlar arasında en az rastlanan davranışlar ise sırasıyla, derste başka derslere çalışmak, derse geç gelmek ve gerçek olmayan konuşma şeklinde belirlenmiştir. İstenmeyen

davranışların önlenmesine ilişkin olarak, öğretmenlerin izlediği yaklaşımlar ise davranışın türüne göre değişmekle birlikte, sınıfın geneline uyarıcı konuşma yapmak, Öğrenci ile bireysel görüşme yapmak ve öğrenciyi sözlü olarak uyarmak bu yaklaşımların başında gelmektedir. (Tablo 2) Bazı davranışların(sıraları yazıp çizme, argo konuşma, derste söz almadan konuşma, okul dışı istenmeyen davranışları sınıfa yansıtma) önlenmesi açısından fiziksel cezaya başvurduğunu belirten öğretmenlerin olması da dikkat çekici bulunmuştur.

Tablo 2: Bireysel Davranışlar Açısından Öğrencilerde Görülen İstenmeyen Davranışları Öğretmenlerin Önlemek İçin İzledikleri Yaklaşımlar

İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR (Bireysel Davranışlar)	Öğrenciyi Sözlü olarak uyarmak		Öğrenci ile sınıf dışında bireysel görüşme yapmak		Okul yönetimine bildirip yardım istemek		Ailesi ile ilişki kurup yardım istemek		Notla cezalandırmak		Rehber öğretmene başvurmak		Sınıfı çıkarmak		Öğrenciyi fiziksel ceza vermek		Görmezden gelmek		Sınıfın geneline uyarıcı konuşma yapmak	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	F	%
Derse hazırlıksız gelmek	513	57	36	4	-	-	63	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	288	32
Derslerle ilgilenmemek	648	72	117	13	-	-	27	3	-	-	36	4	-	-	-	-	-	-	72	8
Derste söz almadan konuşmak	630	70	108	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36	4	45	5	81	9
Derste başka derslere çalışma	684	76	45	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	171	19
Derse geç gelmek	45	5	18	2	-	-	756	84	-	-	-	-	-	-	18	2	-	-	63	7
Gerçek olmayan konuşma	117	13	387	45	-	-	306	37	-	-	27	3	-	-	-	-	18	2	45	5
Başarısızlık için sürekli mazeret	81	9	198	22	-	-	540	60	-	-	27	3	-	-	-	-	9	1	45	5
Sınıfta gereksiz konuşma	648	72	-	-	-	-	45	5	-	-	-	-	36	4	36	4	54	6	81	9
Nezaket kural uymama	378	42	117	13	-	-	-	-	-	-	-	-	27	3	-	-	72	8	306	34
Sıraları yazıp çizme	108	12	-	-	63	7	414	46	-	-	45	5	-	-	63	7	-	-	207	23
Argo konuşma	207	23	126	14	81	9	297	-	-	-	54	6	-	-	36	4	27	3	369	41
Kişisel temizliğe dikkat etmeme	189	21	144	16	9	1	423	33	-	-	36	4	-	-	-	-	81	9	144	16
Kılık kıyafetine dikkat etmeme	153	17	126	14	36	4	216	47	-	-	-	-	-	-	-	-	45	5	117	13
Okul dışı ist dav.sınıfa yansıtma	171	19	162	18	-	-	-	24	54	6	63	7	-	-	27	3	-	-	207	23

B-Arkadaşları İle İlişkiler

Tablo 3: Arkadaş İlişkileri Açısından Öğrencilerde Görülen İstenmeyen Davranışlar

İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR (Arkadaş ilişkileri)	DAVRANIŞLARIN GÖRÜLME ORANLARI									
	Çok az		Az		Orta		Sık		Çok sık	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Arkadaş başarısını kıskanma	54	6	189	21	603	67	54	6	-	-
Arkadaşlarını öğretmene şikayet etme	-	-	18	2	54	6	126	14	702	78
Arkadaşlarına isim takma	54	6	99	11	324	36	387	43	36	4
Arkadaşlarını küçük görme	612	68	153	17	99	11	36	4	-	-
Derste diğer arkadaş rahatsız etme	54	6	81	9	99	11	513	57	153	17
Aşırı derecede el şakası yapma	126	14	234	26	387	43	126	14	27	3
Başkalarının eşyasını izinsiz alma	801	89	72	8	27	3	-	-	-	-
Ark. İle sağlıklı iletişim kuramama	216	24	342	38	261	29	81	9	-	-

Öğrencilerde, arkadaşları ile ilişkileri açısından en sık görülen davranış, öğrencilerin kendi arkadaşlarını öğretmene şikayet etmesi olarak belirlenmiştir. Bu davranışa özellikle ilköğretim okullarının ilk sınıflarında daha sık rastlandığı söylenebilir. En az rastlanan davranış ise başkalarının

eşyasını izinsiz alma olarak belirlenmiştir. Tablonun geneli incelendiğinde, öğrencilerin arkadaşları ile ilişkilerinin birkaç davranış hariç genel olarak iyi olduğu sonucu çıkmaktadır. Sorun yaratan davranışların ikincil sırasında ise derste diğer arkadaşlarını rahatsız etme ve arkadaşlarına isim takma davranışları göze çarpmaktadır.

İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR (Arkadaş ilişkileri)	Öğrenciyi Sözlü olarak uyarmak		Öğrenciyi sınıf dışında bireysel görüşme		Yönetimine bildirip yardım		Ailesi ile ilişki kurup yardım istemek		Notla cezalandırma		Rehber öğretmene başvurmak		Sınıftan çıkarmak		Öğrenciye fiziksel ceza vermek		Görmezden gelmek		Sınıma geneline uyarıcı konuşma	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Arkadaş başarısını kıskanma	45	5	297	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36	4	522	58
Arkadaşlarını öğretmene şikayet etme	243	27	234	26	-	-	27	3	-	-	36	3	-	-	-	-	36	4	324	36
Arkadaşlarına isim takma	27	3	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	774	86	90	10
Arkadaşlarını küçük görme	36	4	36	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	828	92
Derste diğer arkadaşlarını rahatsız etme	576	64	144	16	-	-	-	-	-	-	-	-	45	5	27	3	36	4	72	8
Aşırı derecede el şakası yapma	468	52	126	14	27	3	-	-	-	-	45	5	-	-	-	-	18	2	216	24
Başkalarının eşyasını izinsiz alma	81	9	549	61	-	-	171	19	-	-	36	4	-	-	-	-	27	3	36	4
Arkadaşları ile sağlıklı iletişim kuramama	-	-	243	-	-	-	27	-	-	-	162	-	-	-	-	-	63	-	405	-

C-Öğretmenle İlişkiler

Tablo5: Öğretmenle İlişkiler Açısından Öğrencilerde Görülen İstenmeyen Davranışlar

İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR (Öğretmenle ilişkiler)	DAVRANIŞLARIN GÖRÜLME ORANLARI									
	Çok az		Az		Orta		Sık		Çok sık	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Verilen görevi yapmamak	171	19	153	17	414	46	126	14	36	4
Verilen ev ödevini yapmamak	117	13	162	18	189	21	342	38	90	10
Öğretmene karşı gelmek	603	67	171	19	63	7	36	4	27	3
Öğrt, ailesine şikayet etmek	783	87	81	9	36	4	-	-	-	-
Sınıfta oturma biç. dik. Etmemek	144	16	108	12	324	36	252	28	72	8
Öğrt ile sağlık iletişim kuramama	216	24	243	27	126	14	207	23	108	12

Öğrencilerin öğretmenleri ile ilişkileri incelendiğinde, “öğretmen ile sağlıklı iletişim kuramama” dışında öğrencilerle fazla sorun yaşadığı söylenemez. Özellikle öğrencilerin, öğretmenlerini ailelerine şikayet ettiğini düşünen öğretmen sayısı çok azdır. Buna karşılık öğrencilerin verilen görevi yapmadığını ve sınıfta oturma biçimine dikkat etmediğini düşünen

öğrenmen sayısı da hiç de azımsanmayacak sayıdadır.

Öğretmene karşı gelme davranışına öğrenciler arasında sık rastlanmamakla birlikte, öğretmenlerin bu tür davranışla karşılaştığında fiziksel cezaya başvurusu ya da öğrenciyi sınıf dışına çıkarması dikkat çeken bulgular arasında değerlendirilmiştir.

Tablo: 6 Öğretmenle İlişkiler Açısından Öğrencilerde Görülen İstenmeyen Davranışları Öğretmenlerin Önlemek İçin İzlediği Yaklaşımlar

İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR (Öğretmenle ilişkiler)	Öğrenciyi Sözlü olarak uyarmak		Öğrenci ile sınıf dışında bireysel görüşme yapmak		Okul yönetimine bildirip yardım istemek		Ailesi ile ilişki kurup yardım istemek		Notla cezalandırma		Rehber öğretmene başvurmak		Sınıftan çıkarmak		Öğrenciye fiziksel ceza vermek		Görmezden gelmek		Sınıfın geneline uyarıcı konuşma yapmak	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Verilen görevi yapmamak	234	26	-	-	90	10	99	11	144	16	72	8	-	-	72	8	-	-	189	1
Verilen ev ödevini yapmamak	387	43	-	-	-	-	45	5	333	37	-	-	-	-	81	9	-	-	54	6
Öğretmene karşı gelmek	27	3	261	29	81	9	-	-	-	-	-	-	297	33	234	26	-	-	-	-
Öğrt, ailesine şikayet etmek	45	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72	8	783	87
Sınıf oturma biç. Dik. Etmemek	612	68	45	5	-	-	-	-	-	-	18	2	36	4	-	-	63	7	126	14
Öğrt ile sağlık iletişim kuramama	-	-	-	-	-	-	126	14	-	-	234	26	-	-	-	-	153	17	387	43

Öğretmenle ilişkiler açısından elde edilen bulgular öğretmenler tarafından verilen ev ödevlerinin öğrencilerin önemli bir bölümü tarafından yapılmadığını ortaya koymaktadır. Bu davranışa ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde daha yaygın olarak rastlanmaktadır. Öğretmene karşı gelme davranışı ise çok az görülen davranışlar arasındadır. Öğretmenle ilişkiler konusu başlığı altında anket kapsamına alınan istenmeyen davranışlar arasında en az rastlanan davranışlar arasında Öğretmenin Ailesine Şikayet Etmek davranışı bulunmuştur.

Öğrencilerin sınıfta oturma biçimi ile ilgili ile araştırma kapsamına alınan iller arasında önemli farklar bulunmuştur. Edirne ilinde öğretmenlerin % 63'ü, Manisa ilinde ise % 54 'ü öğrencinin sınıfta oturma biçimine dikkat etmeme davranışına sık rastlandığını belirtirken, aynı davranışa Mardin ilindeki öğretmenlerin % 12'si, Adıyaman ilinde ise % 17'si adı geçen davranışa sık rastladıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgular bölgelere göre öğrencinin davranışlarının değiştiğini ortaya koymaktadır. Öğrencinin sınıfta oturma biçimi ile ilgili, öğretmenlerin öğrencilere karşı kullandığı yöntemlerde de farklılıklar bulunmuştur.

Öğretmenle sağlıklı iletişim kuramama, özellikle, Doğu bölgemizdeki illerde (Mardin ve Adıyaman) öğretmenlerin sık rastladıkları özellikler arasındadır. Öğrencilerin öğretmenleri ile iletişimleri konusunda Edirne ve Manisa illerinde Doğu bölgesindeki illere oranla daha az sorun yaşanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Arı Ramazan ve Diğerleri. (1998). Eğitim Psikolojisi Ders Notu Günay Ofset. Konya.
- Ataman, Ayşegül. (2000). "Sınıf İçerisinde Karşılaşılan Davranış Problemleri ve Bunlara Karşı Geliştirilen Önlemler" Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar Nobel Yayıncılık Ankara.
- Aydın, Ayhan. (1998). Sınıf Yönetimi, Anı Yayıncılık. Ankara.
- Başar, Hüseyin. (1997). Sınıf Yönetimi. Pegem Yayıncılık. Ankara.
- Baymur, Feriha. (1978). Genel Psikoloji İnkılap ve Aka Yayınevi. İstanbul.
- Bilgen, Nihat. (1994). Çağdaş ve Demokratik Eğitim M.E.B. Yayınları. Ankara.
- Binbaşıoğlu, Cavit. (1990). Gelişim Psikolojisi Kadioğlu Matbaası. Ankara.
- Büyükkaragöz, Savaş. Hakan Sarı. (1997). "İlkokullarda Başarılı Bir Öğrenme Nasıl Gerçekleştirilir" Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt:21 Sayı:105 Ankara .
- Celep, Cevat. (2000). Sınıf Yönetimi ve Disiplini Anı Yayıncılık. Ankara.
- Gordon, Thomas. (1997). Etkili Öğretmenlik Eğitimi Sistem Yayıncılık. İstanbul.
- Kılıççı, Yadigar. (1992). Okulda Ruh Sağlığı Şafak Matbaacılık. Ankara.
- Küçükahmet, Leyla (editör) Melek Çakmak. (2000). "Sınıf Ortamı ve Grup Etkileşimi" Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar Nobel Yayıncılık. Ankara.
- Özyürek, Mehmet. (1996). Sınıfta Davranış Yönetimi Karatepe Yayınları, Ankara.
- Özyürek, Mehmet. (2001). Sınıf Yönetimi Karatepe Yayınları Ankara.
- Pehlivan, Hülya. (1995). "Öğretmen Davranışlarının Etkililiği" Eğitim ve Bilim Dergisi Cilt:19 Sayı:98 Ankara.
- Sünbül, Ali Murat. (1996). "Öğretmenin Niteliği ve Öğretimdeki Roller" Eğitim Yönetimi Dergisi Yıl:2 Sayı:4 Ankara.
- Sarıtaş, Mustafa. (2000). "Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama" Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar Nobel Yayın Dağıtım Ankara.
- Şişman, Mehmet. (2000). Öğretmenliğe Giriş Pegem Yayıncılık Ankara.
- Tertemiz, Neşe. (2000). "Sınıf Yönetimi-Disiplin" Sınıf Yönetimi, Nobel Yayıncılık Ankara.
- Tezcan, Mahmut. (1981). Kuşaklar Çatışması Kadioğlu Matbaası. Ankara.
- Tolan, Barlas ve Diğerleri. (1991). Sosyal Psikoloji, Adım Yayıncılık, Ankara.
- Tucker, Allan. (1984). "Solving The Teacher Education Problem: A Universty Wide Obligation" Educational Record.
- Voss, Tony. (1997). Sharpen Your Team's Skills in Coaching Mc Graw Hill İnternational UK Ltd. 1997.
- Yörükoğlu, Atalay. (1982). Çocuk Ruh Sağlığı T.İş Bankası Yayınları, Ankara.